

Ohje lapsivaikutusten arvioinnin toteutukseen

Lapsiin kohdistuvien vaikutusten arviointi osana päätöksentekoa
Päivitetty 1.11.2024

Sisällys

Ohje lapsivaikutusten arvioinnin toteuttamiseen Kuopiossa	2
Lapsivaikutusten arvioinnista lyhyesti	2
Lapsivaikutusten arvioinnin toteuttaminen Kuopiossa	3
Lapsivaikutusten arvioinnin prosessi	4
Lapsivaikutusten arvioinnissa esitettäviä kysymyksiä	4
Lapsen oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen (6 artikla)	4
Syrjimättömyys (2 artikla)	5
Lapsen oikeus tulla kuulluksi ja hänen näkemystensä kunnioittaminen (12 artikla)	5
Lapsen edun ensisijaisuus (3.1 artikla)	5
Lasten ja nuorten osallisuus	6
Osallisuuden prosessi	7
Lapsen osallistamiseen soveltuvia menetelmiä	8
Lapsivaikutusten arviointia edellyttävää lainsäädäntöä:	9
Lähteet ja lisätietoa:	11

Ohje lapsivaikutusten arvioinnin toteuttamiseen Kuopiossa

Tämä ohje on koottu lapsiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin tueksi Valtioneuvoston kanslian julkaisusta 2022:4: Lapsivaikutusten arvioinnilla parempia päätöksiä kunnassa (Iivonen & Pollari 2022) sekä Unicefin lapsiystävällinenkunta.fi digiverkkopalvelusta.

Lapsivaikutusten arvioinnista lyhyesti

Lapsivaikutuksia arvioimalla tarkastellaan lapsen oikeuksien ja etujen toteutumista sekä lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä kokonaisuutena. Tarkoituksena on varmistaa, että lapsen etua harkitaan kaikessa toiminnassa ja päätöksenteossa. Lapsivaikutusten arviointi lisää päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja moniarvoisuutta.

Lapsivaikutusten arviointi on ennakkoarviointia ennen päätöksen tekemistä, prosessiarviointia päätöksen toimeenpanon yhteydessä ja seuranta-arviointia päätöksen teon jälkeen (THL 2024). Ennakkoarviointi täydentää toimeenpanon aikaista arviointia ja jälkikäteisarviointeja.

Lapsivaikutusten arviointi on työväline YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen edellyttämään lapsen edun arviointiin. YK:n lapsen oikeuksien sopimus on laaja-alainen ihmisoikeussopimus, joka on ollut Suomessa lakina voimassa vuodesta 1991 lähtien. Sopimuksella turvataan lasten (alle 18-vuotiaat) hyvinvointia ja kehitystä. Lapsen oikeuksien sopimus velvoittaa kaikkia julkisen vallan toimijoita. Lapsen oikeuksien sopimus sisältää neljä yleisperiaatetta, jotka ovat:

Syrjimättömyys (2 artikla) Lapsen oikeudet tulee taata kaikille lapsille, eikä lasta saa syrjiä hänen tai hänen vanhempiensa perusteella. Syrjinnän kieltö edellyttää aktiivisia toimenpiteitä eriarvoisuuden vähentämiseksi.	Lapsen edun ensisijaisuus (3.1 artikla) Lapsen etu on otettava huomioon kaikissa lapsia koskevissa päätöksissä. Lapsen edun arviointi on tilannekohtaista. Päätöksenteossa lasten edut on arvioitava ja otettava huomioon ensisijaisena harkintakriteerinä: kuinka ratkaisu toteuttaa parhaiten lasten etuja.
Lapsen oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen (6 artikla) Oikeus kehittymiseen sisältää fyysisen, psyykkisen kuin sosiaalisen ulottuvuuden. Kyse on parhaiden mahdollisten olosuhteiden luomisesta nykyhetkeen ja tulevaisuuteen. Tässä keskeistä on myös lasten kasvu- ja kehitysvaiheiden tunnistaminen ja huomioiminen.	Lapsen oikeus tulla kuulluksi ja hänen näkemystensä kunnioittaminen (12 artikla) Lapsen on vapaasti saatava ilmaista näkemyksensä ja ne on huomioitava iän ja kehitystason mukaisesti. Lapsia on kuultava yhdenvertaisesti ja niin, että myös haavoittuvassa asemassa ja syrjinnälle alttiiden lasten näkemykset huomioidaan.

Lapsivaikutusten arvioinnin toteuttaminen Kuopiossa

Kuopiossa lapsivaikutusten arviointi on osa päätösten vaikutusten ennakkoarvioinnin prosessia ja se tehdään vaikutusten ennakkoarviointi –lomakkeella.

Tavanomaista tarkempi lapsivaikutusten arviointi on tarpeen tehdä osana erilaisten kaupunkitasoisten suunnitelmien ja ohjelmien valmistelua ja kun kyseessä on muutos palveluissa tai uusi järjestämistapa, kuten esimerkiksi palveluverkkoselvitykset, toimintaa linjaavat ohjelmat kuten kasvatus- ja koulutuspoliittinen ohjelma sekä maaseutuohjelma. Tavanomaista tarkempi LAVA tehdään erilliselle Lapsivaikutusten arviointi -lomakkeelle, joka löytyy D10:stä.

Lapsivaikutusten arviointi tehdään päätösten vaikutusten ennakkoarvioinnin yhteydessä	Tavanomaista tarkempi lapsivaikutusten arviointi	Ennakkoarviointi ei tarvita, kun toimielinpäätöksessä kyseessä on mm.
Vaikutusten arviointi tehdään toimielinpäätöksiin (huomaa päätösryhmät, joissa arviointia ei tehdä) Arviointi tehdään vaikutusten ennakkoarviointilomakkeella.	Tavanomaista tarkempi vaikutusten arviointi tehdään osana erilaisten kaupunkitasoisten suunnitelmien ja ohjelmien valmistelua ja kun kyseessä on kaupunkitasoinen muutos palveluissa tai uusi järjestämistapa: mm. kaupunkitasoinen palveluverkkoselvitykset tai toimintaa linjaavat ohjelmat.	- yksilöä koskevat asia tai hallinnon sisäisiä järjestelyjä koskeva asia - oikaisuvaatimus ja tiedoksi merkittävä asia - viran tai toimen täyttäminen, - asiakokonaisuuksissa, mistä on lainsäädännössä säädetty tai muussa kuntaa koskevassa ohjeistuksessa määrätty - toimeenpanoa koskeva asia tai jo - aiemmin ennakkoarvioitu asia - toiminnan seuranta tai lausuntoihin ja esityksiin vastaaminen - kriisi / poikkeustilanne

Lapsiin kohdistuvia vaikutuksia arvioidaan YK:n yleissopimuksen neljän yleisperiaatteen osalta, jotka ovat lapsen oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen, syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus, lapsen oikeustulla kuulluksi ja hänen näkemystensä kunnioittaminen sekä lapsen edun huomioiminen.

Vaikutuksia arvioidaan seuraavien näkökulmien kautta:

- 1) lasten näkemykset
- 2) aikuisten näkemykset (vanhemmat, viranhaltijat, päättäjät)
- 3) lapsenoikeus näkemys
- 4) asiasta olevat selvitykset ja tutkimustieto

Arvioinnissa tarkastellaan vaikutuksia lapsiin ja nuoriin lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Samoin miten päätös vaikuttaa eri lapsi- ja nuorisoryhmiin, erityisesti heikommassa asemassa oleviin lapsiin ja nuoriin.

Lisäksi arvioidaan miten lapsiin ja nuoriin kohdistuvia myönteisiä vaikutuksia voidaan vahvistaa ja kielteisiä vaikutuksia voidaan poistaa tai ainakin lieventää.

Lapsivaikutusten arvioinnin prosessi

Arviointiprosesseissa voi olla eri vaiheita. Tarkasteltavien vaihtoehtojen määrittäminen, tiedonkeruu ja osallistaminen riippuvat arvioitavasta asiasta, jo käytettävissä olevasta tiedosta ja arvioinnin laajuudesta.

Lapsivaikutusten arvioinnissa esitettäviä kysymyksiä

Seuraavat Unicefin Lapsiystävällinen kunta. fi -digiverkkopalvelusta poimitut ja YK:n neljän perusperiaatteen alle ryhmitellyt kysymykset auttavat arvioinnin teossa. Arvioitava kohde määrittää luonnollisesti arvioinnissa esitettäviä kysymyksiä.

Lapsen oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen (6 artikla)

Lapsen hyvinvointi ja arki (LOS 26 art., 27 art., 31 art.): Miten päätös vaikuttaa lapsen/lasten tasapainoiseen kasvuun ja kehitykseen? Miten päätös vaikuttaa lapsen oikeuteen leikkiin, vapaa-aikaan, harrastuksiin, liikuntaan ja lepoon? Miten päätöksessä huomioidaan vaikutukset lapsen riittävään elintasoon ja toimeentuloon?

Kuopion kaupunki

Julkinen

Terveys (LOS 24 art.): Miten päätös vaikuttaa lapsen fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen tai mahdollisuuteen saada terveydenhoitoa? Vähentääkö vai lisääkö päätös lasten sairastumis-, onnettomuus- tai tapaturmariskejä? Vaikuttaako päätös lasten terveyteen ja turvallisuuteen esimerkiksi ilmastonmuutoksesta mahdollisesti aiheutuvien sään ääri-ilmiöiden ja tautien leviämisen yhteydessä?

Huolenpito, suojaaminen ja turvallisuus (LOS 6 art., 16 art., 19 art., 33 art., 34 art., 36 art., 37 art.): Millaisia vaikutuksia päätöksellä on lasten fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen? Miten päätös vaikuttaa lapsen kasvuympäristöön perheessä, kaverisuhteissa ja elinympäristössä? Millaisia riskejä ja haittoja sekä muita seurauksia muutoksesta, esimerkiksi ilmastonmuutokseen liittyen, voi tulevaisuudessa aiheutua lapsen turvallisuudelle? Miten niitä ehkäistään? Miten päätös vaikuttaa lapsen yksityisyyden suojaan?

Koulutus ja varhaiskasvatus (LOS 28 art, 29 art.): Miten päätös vaikuttaa lapsen/lasten yhdenvertaiseen oikeuteen saada laadukasta opetusta tai varhaiskasvatusta?

Syrjimättömyys (2 artikla)

Identiteetti ja tausta (LOS 2 art., 8 art., 14 art., 30 art.): Miten lasten moninaisuus ja erilaiset lapsiryhmät sekä heidän ominaisuutensa ja tarpeensa huomioidaan? Huomioidaan ainakin lasten sukupuoli, seksuaalinen suuntautuminen, kansallinen alkuperä, kieli, uskonto ja persoonallisuus. Vaikuttaako valmisteilla oleva asia eri alueilla asuviin lapsiin eri tavoin? Miten lasten yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys turvataan?

Haavoittuva asema (LOS 22 art., 23 art., 30 art.): Miten päätöksessä otetaan huomioon lapsen/lasten haavoittuva asema? Miten päätös vaikuttaa erityisen haavoittuvassa asemassa oleviin, kuten köyhien perheiden lapsiin, vammaisiin, vähemmistöihin tai kodin ulkopuolelle sijoitettuihin lapsiin?

Perhesuhteiden ja muiden ihmissuhteiden vaaliminen (LOS 9 art., 10 art., 15 art.): Miten päätös vaikuttaa lapsen/lasten läheisiin ja jatkuviin ihmissuhteisiin ja niiden turvaamiseen? Voiko esitys aiheuttaa lasten ja nuorten syrjäytymistä? Miten tämä ehkäistään?

Lapsen oikeus tulla kuulluksi ja hänen näkemystensä kunnioittaminen (12 artikla)

Lapsen näkemykset (LOS 12 art., 13 art., 42 art.): Mitä mieltä ovat lapset, joita muutos koskee? Ovatko he saaneet riittävästi ja ymmärrettävästi tietoa asiasta? Miten lasten näkemykset huomioidaan?

Lapsen edun ensisijaisuus (3.1 artikla)

Edellisten kysymysten vastauksista esiin nousseita vaikutuksia ja lapsen oikeuksien toteutumista arvioidaan ja punnitaan. Mikä on keskeisintä kussakin asiassa ja mitä painotetaan? Mitä pidetään lapsen etuna ja millä perusteella? Miten lapsen etua on arvioitu suhteessa muihin seikkoihin? Päätöksen teossa ensisijainen painoarvo on aina lapsen edulla.

Esille nousseet keskeisimmät vaikutukset lapsen oikeuksien toteutumiselle kootaan ja kuvataan vaikutusten ennakoarviointi lomakkeen taulukon lopussa olevaan kohtaan johtopäätökset ja perustelut.

Lasten ja nuorten osallisuus

Osallisuus on lakisääteinen velvoite (LOS 12 art.), josta on huolehdittava. Lisäksi osallisuuden toteutumisesta koituu helposti havaittavaa hyötyä kaikille. Osallisuus turvaa lapsille ja nuorille oikeuden saada tietoa ajankohtaisista hankkeista ja osallistua kunnallisiin prosesseihin.

Lasten ja nuorten osallistamiselle on olemassa pysyviä rakenteita. Oleellisia yhteistyötahoja ovat lasten ja nuorten vaikuttajaryhmät; lastenparlamentti ja nuorisovaltuusto. Yhteistyötä kannattaa tehdä eri palvelualojen, ammattilaisten, päiväkotien, koulujen, oppilaitosten ja nuorisotoimen kanssa sekä hyödyntää myös kansalaisjärjestöjen osaamista ja verkostoja. (Iivonen & Pollari 2022)

Osallistamisessa on tärkeä huomioida, että erilaisissa tilanteissa olevien, erilaisista taustoista tulevien ja eri tavoin kommunikoivien lasten ja nuorten näkemykset huomioidaan. Osallistamisessa tulee noudattaa eettisiä periaatteita ja toimintatapoja.

Iivonen ja Pollari (2022) muistuttaa, että lasten ja nuorten näkemyksiin on suhtauduttava kunnioittavasti ja ne on otettava vakavasti. On vältettävä näennäistä osallistamista, joka rajoittaa lasten ja nuorten mahdollisuuksia ilmaista näkemyksiään tai joissa lapsia ja nuoria kuullaan mutta heidän näkemyksiään ei oteta aidosti huomioon.

<u>Näennäisosallisuutta</u>	<u>Merkityksellistä osallisuutta</u>
Manipulaatio. Lapset otetaan mukaan johonkin ilman että he ymmärtävät, mistä on kyse. Heille ei ole annettu tarpeeksi tietoa, eivätkä aikuiset tosiasiallisesti ole kiinnostuneita heidän näkemyksistään. Lapset koristeena. Lapset ovat mukana prosessissa, mutta ilman todellista roolia tai vaikuttamisen mahdollisuutta. He tietävät, mistä on kyse, mutta heidän tehtävänsä on olla läsnä vain, jotta aikuisilla olisi hyvä mieli. Lapset osallistuvat, mutta vain näennäisesti Lapset näyttävät osallisilta, vaikka eivät tosiasiallisesti ole. Esimerkki tällaisesta on lasten kutsuminen paneelikeskusteluun, johon valmistautumisessa heitä ei ole tuettu eikä heille juuri anneta puhealaa. Heidän on sopeuduttava aikuisten toimintatapoihin, vaikka näin toimittaessa he eivät tosiasiallisesti tule kuulluiksi.	Lapsia informoidaan Lapsilta kysytään neuvoa Aikuiset tekevät päätökset vasta lapsia kuultuaan Lapset ovat aloitteellisia ja johtavat toimintaa Lapset tekevät päätökset aikuisten tuella (lähde: UNICEF, lapsiystavallinen kunta.fi)

Osallisuuden prosessi

Ennen prosessia varmistetaan että:

- aikuisilla on tietoja ja taitoja lasten ja nuorten osallistamiseen ja että heillä on mahdollisuus saada tukea tilanteisiin (yhteistyö eri toimijoiden kera).
- asiat, joista lapsia ja nuoria kuullaan, ovat merkityksellisiä heidän elämässään.
- liittykö lasten ja nuorten näkemysten ilmaisuun jonkinlaisia riskejä, esimerkiksi aiheen arkaluonteisuuteen liittyen
- osallistaminen on avointa ja informatiivista. Siitä annetaan tietoa lapsille ja nuorille sopivalla tavalla.
- jokaisella on mahdollisuus osallistua yhdenvertaisella tavalla.
- osallisuus on mahdollista toteuttaa siten, että lasten ja nuorten yksityisyyden suoja, luottamuksellisuus ja turvallinen ilmapiiri säilyvät.
- työskentely ympäristöt ja tavat ovat lasten ja nuorten valmiuksia vastaavia.

Prosessin aikana:

- kerrotaan lapsille ja nuorille kuka on kutsunut heidät mukaan ja miksi.
- varmistetaan, että lapset ja nuoret ymmärtävät, mistä itse asiassa on kyse.
- selvitetään heille heidän tehtävänsä ja mitä heiltä odotetaan ja sitoudutaan siihen, että heitä todella kuunnellaan.
- varmistetaan vielä tehtävänannon jälkeen ketkä haluavat osallistua, ja otetaan mukaan kaikki vapaaehtoiset. Ketään ei pakoteta eikä maanitella mukaan.
- tuetaan lasten ja nuorten valmiuksia osallistua
- lapsille ja nuorille kerrotaan mistä he voivat tarvittaessa saada apua, jos prosessin kysymykset herättävät tarvetta puhua turvallisen aikuisen kanssa
- kerrotaan lapsille ja nuorille mitä, kenelle ja mitä kohtaamisesta viedään eteenpäin
- osallistuminen on vapaaehtoista, joten lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus keskeyttää osallistuminen missä vaiheessa tahansa
- kokouksen jälkeen muistetaan tiedottaa prosessin etenemisestä ja näkemysten huomioimisesta kaikille mukana olleille

Prosessin jälkeen:

- käytetään lasten ja nuorten kertomaa tietoa vain siihen mihin on sovittu
- muistetaan antaa lapsille ja nuorille palautetta siitä, miten heidän näkemyksensä on otettu huomioon ja miten heidän mielipiteensä ovat vaikuttaneet ratkaisuun.

Lapsen osallistamiseen soveltuvia menetelmiä

Lapsen osallistamiseen soveltuvia menetelmiä on paljon. Menetelmän valintaan vaikuttavat muun muassa käsiteltävä asia, lapsen ikä ja kehitystaso sekä käytettävissä oleva aika. Hyviä menetelmiä ovat esimerkiksi sadutus, piirtäminen, kerronta, kirjoittaminen, valokuvaus ja videointi, havainnointi, palaute- ja kyselylomakkeet, erilaiset mielipidemittarit, mobiilisovellukset sekä toivepuut, aarrekatat ja keskusteluun pohjautuva dialoginen yhteiskehittäminen.

Sopivan menetelmän valintaan kannattaa pyytää tukea kasvun- ja oppimisen palvelualueen asiantuntijoilta.

Lapsivaikutusten arviointia edellyttävää lainsäädäntöä:

Perustuslaki

- 6.3 § Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.
- 14.4 § Julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon.
- 20.2 § Julkisen vallan on turvattava jokaiselle mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Lapsen oikeuksien sopimus

- Artikla 3: Lapsia koskeissa toiminnoissa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu
- Artikla 12: Lapsen on saatava vapaasti ilmaista näkemyksensä kaikissa itseään koskevista asioissa. Näkemykset on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti.

Hallintolaki

- 31 § Viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.
- 41 § Vaikuttamismahdollisuuksien varaaminen. Jos asian ratkaisulla voi olla huomattava vaikutus muiden kuin asianosaisten elinympäristöön, työntekoon tai muihin oloihin, viranomaisen tulee varata näille henkilöille mahdollisuus saada tietoja asian käsittelyn lähtökohdista ja tavoitteista sekä lausua mielipiteensä asiasta. Asian vireilläolosta ja vaikuttamismahdollisuuksien käyttämisestä on ilmoitettava asian merkityksen ja laajuuden kannalta sopivalla tavalla.

Kuntalaki

- 22 § Kunnan asukkailla ja palvelun käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista. Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti:
 - 1) järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä kuntalaisraateja
 - 2) selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa
 - 3) valitsemalla palveluiden käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin
 - 4) järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun
 - 5) suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa
 - 6) tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua

Maankäyttö- ja rakennuslaki

- 9 § Kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset.

Varhaiskasvatuslaki

- Varhaiskasvatuslaki 4 § lapsen edun ensisijaisuus ja 24 § ”...Varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.”
-

Perusopetuslaki

- 21 § Opetuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.

Lukiolaki

- 56 § Koulutuksen järjestäjä vastaa järjestämänsä koulutuksen laadusta ja laadunhallinnan jatkuvasta kehittämisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua säännöllisesti ulkopuoliseen toimintansa ja laadunhallintajärjestelmiensä arviointiin. Koulutuksen järjestäjän tulee julkistaa järjestämiensä arviointien keskeiset tulokset.

Laki ammatillisesta koulutuksesta

- 126 § Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida järjestämiään tutkintoja, koulutusta ja muuta toimintaa sekä niiden laatua ja vaikuttavuutta. Koulutuksen järjestäjä vastaa järjestämiensä tutkintojen, koulutuksen ja muun toiminnan laadusta ja laadunhallinnan jatkuvasta parantamisesta. Koulutuksen järjestäjän on myös säännöllisesti osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa ja laadunhallintajärjestelmiensä arviointiin sekä julkistettava järjestämiensä arvioinnin keskeiset tulokset.

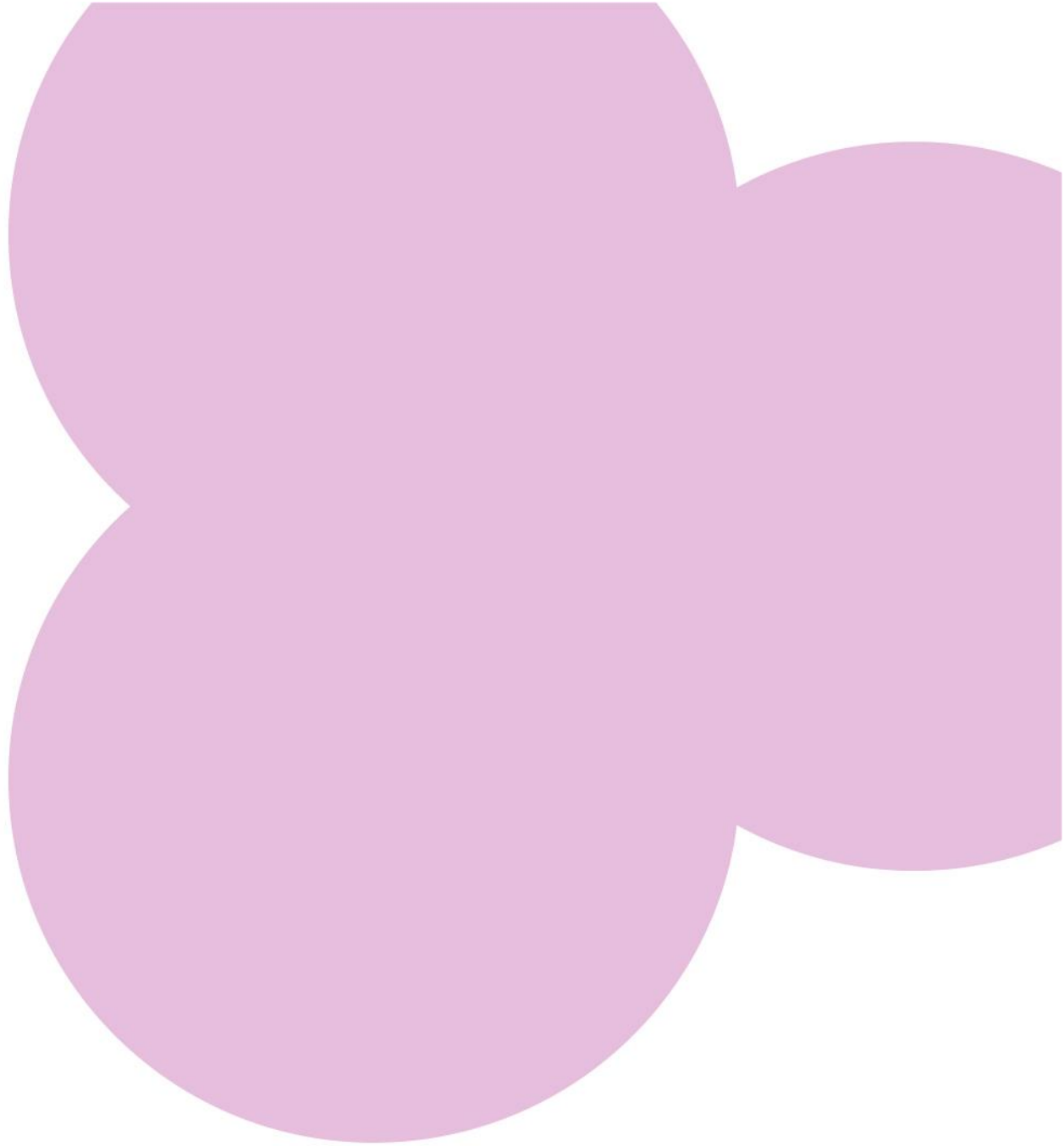
Lukiolain 33 §:ssä ja ammattillisesta koulutuksesta annetun lain 106 §:ssä on myös säännökset opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaamisesta ja opiskelijakunnasta.

Nuorisolain 24 §:n mukaan kunnan ja valtion viranomaisen tulee tarjota ja järjestää nuorille mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa paikallista, alueellista ja valtakunnallista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn tai heitä tulee muutoin kuulla näissä asioissa. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki (6 § hyvinvointi ja terveysvaikutusten ennakkoarviointi kunnassa)

Lähteet ja lisätietoa:

- eOppiva ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Ennakkoarviointi – Tunnista työsi vaikutukset ihmisten hyvinvointiin. Saatavilla osoitteessa: <https://www.eoppiva.fi/koulutukset/ennakkoarviointi-tunnista-tyosi-vaikutukset-ihmisten-hyvinvointiin/>
 - Lapsiin kohdistuvien vaikutusten arviointi Tarkastelussa lapsivaikutusten arviointi kuntapäätöksissä ja esimerkkejä lapsivaikutusten arvioinneista. Saatavilla osoitteessa: [LAVA selvitys valmis .pdf \(julkari.fi\)](#)
 - Lapsikeskeinen palvelumuotoilu. Saatavilla osoitteessa: [Lapsikeskeinen palvelumuotoilu • Pelastakaa Lapset ry](#)
 - Lasten osallistumisen etiikka – Lapset ja nuoret palveluiden kehittäjinä. Saatavilla osoitteesta: [Lasten osallistumisen etiikka1.pdf \(lskl.fi\)](#)
 - LAVA Lapsivaikutusten arviointi prosessikuvaus. STM, OKM, THL. Saatavilla osoitteessa: [PP LAVA prosessikuvaus vihr lape ilme.pdf \(julkari.fi\)](#) (Tässä on selkeä prosessikuvaus arvioinnista malliksi.)
 - Heinämäki L ja Kauppinen T. (2010). [Lapsivaikutusten arviointi kuntapäätöksissä – Työväline kunnille lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseen sekä palveluiden suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin.](#) Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
 - Iivonen E ja Pollari K. (2022) Lapsivaikutusten arvioinnilla parempia päätöksiä kunnassa. Saatavilla osoitteesta: [Lapsivaikutusten arvioinnilla parempia päätöksiä kunnassa - Valto \(valtioneuvosto.fi\)](#)
 - Kuntaliitto. Suositus vaikutusten ennakkoarvioinnista kunnallisessa päätöksenteossa. Saatavilla osoitteesta: <https://www.kuntaliitto.fi/yleiskirjeet/2011/suositus-vaikutusten-ennakkoarvioinnista-kunnallisessa-paatoksenteossa>
 - THL. Ennakkoarvioinnin toteuttaminen. Saatavilla osoitteessa: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/paatosten-ennakkoarviointi/ennakkoarvioinnin-toteuttaminen>
 - THL. Lapsivaikutusten arviointi. Saatavilla osoitteesta: [Lapsivaikutusten arviointi - THL](#)
 - THL. Päätösten ennakkoarviointi. Saatavilla osoitteessa: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/paatosten-ennakkoarviointi>
 - UNICEF Lapsiystävällinen kunta. Saatavilla osoitteessa: [Etusivu | UNICEF \(lapsiystavallinenkunta.fi\)](#)
 - Lapsivaikutusten arviointia lasten kanssa. Saatavilla osoitteessa: [pelastakaa-lapset-lapsivaikutusarviointi.pdf \(amazonaws.com\)](#)
 - Videokoulutus: Lapsen oikeudet – Työkaluina lapsivaikutusten arviointi ja lapsibudjetointi. e-oppiva, saatavilla osoitteesta: [Lapsen oikeudet – Työkaluina lapsivaikutusten arviointi ja lapsibudjetointi - eOppiva](#)
-

KUOPIO.

www.kuopio.fi